

► Doc.dr.sc.Paris Simeon *

Priručnik iz endodoncije za praktičara Quintessence-ovo je izdanje na 74 stranice koje se sastoji od 5 poglavlja.

Prvo poglavlje je "Uvod u endodonciju" i govori o činjenici da prije nego se počne baviti posebnim dijelovima endodontskog liječenja, stomatolog prvenstveno mora imati jasno poimanje kliničke definicije endodoncije. Bolest koja nas zanima jest apikalni parodontitis koji podrazumijeva upalu parodontnog ligamenta na vrhu korijena zuba te se ti slučajevi opisuju pod nazivom periradikularni parodontitis. Stoga je endodoncija prevencija ili eliminacija apikalnog parodontitisa. Prevenciju apikalnog parodontitisa postizemo liječenjem još vitalne, ali ireverzibilno oštećene pulpe, a eliminaciju apikalnog parodontitisa postizemo protokolom dezinfekcije sustava korijenskih kanala.

Drugo poglavlje je "Postavljanje dijagnoze reverzibilnog pulpitisa, ireverzibilnog pulpitisa i nekroze pulpe" u kojem se govori o potrebi različitog pristupa liječenju reverzibilnog pulpitisa, ireverzibilnog pulpitisa i nekrotične pulpe. Stoga je važno prepoznati dijagnostičke karakteristike kojima razlikujemo ove tri dijagnostičke kategorije. Dijagnoza se postavlja nakon pažljive analize simptoma, dijagnostičkih testova i kliničkog pregleda.

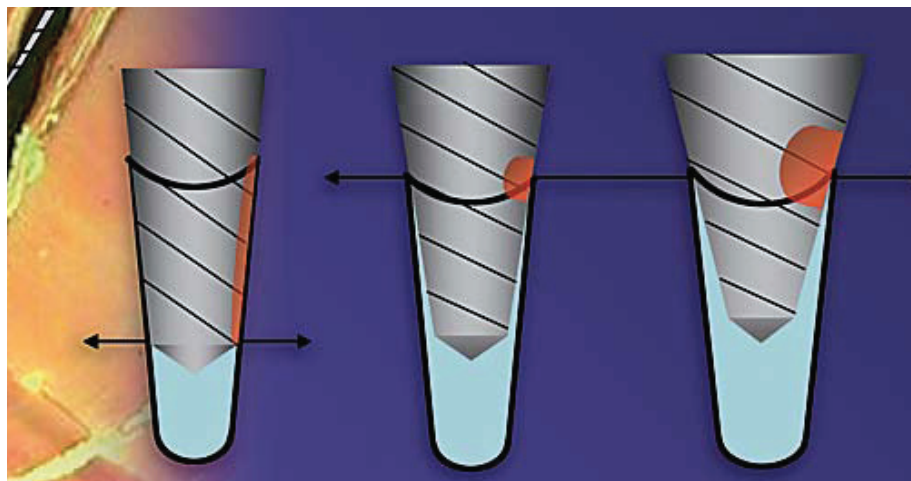
Treće je poglavlje posvećeno liječenju korijenskih kanala (uz podnaslov: definira-

nje i postizanje uspjeha). Predmet ovog poglavlja liječenje je vitalne i avitalne pulpe u korijenskim kanalima. Ovaj se oblik terapije odnosi isključivo na zube prethodno svrstane u dijagnostičku kategoriju ireverzibilnog pulpitisa ili nekrotične pulpe. U određenim slučajevima i zub sa zdravom pulpom može biti podvrgnut liječenju korijenskih kanala zbog restaurativnih ili drugih razloga.

Četvrto poglavlje odnosi se na klinički postupak liječenja korijenskih kanala. U ovom se poglavlju podrazumijeva da je dijagnosticiran problem na određenom zubu te mu je potrebna endodontska terapija. U potpoglavljima govori se o procijenjenoj radnoj duljini, izradi pristupnog kaviteta, aseptičnoj tehnici rada, radnoj duljini, instrumentaciji korijenskog kanala koja uključuje različite moderne tehnike i instrumentarij. Daljnja se potpoglavljia bave lijekovima za intrakanalnu primjenu, intrakanalnim sredstvima koja se primjenjuju između posjeta te konačno postupkom punjenja korijenskih kanala.

U petom poglavlju se govori o "Ishodu liječenja i prognozi endodontske terapije".

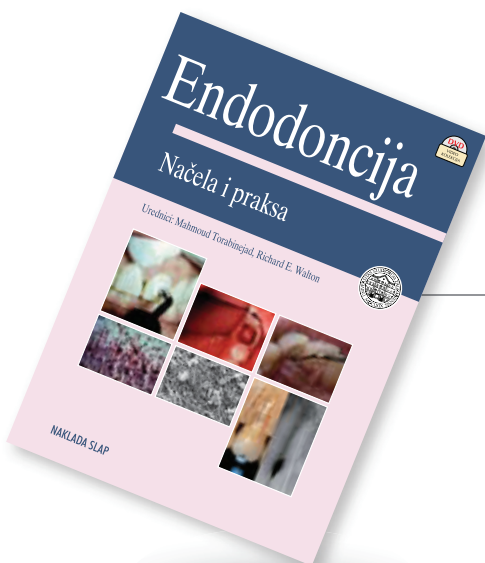
Kako bismo zajamčili najbolji mogući ishod, važno je započeti s liječenjem samo onih slučajeva koji se mogu optimalno izvesti, dok bi kompliciranije slučajeve trebali uputiti specijalistu endodoncije. Teško je sročiti čvrsta pravila u vezi slučajeva kojima valja pristupiti, a koje uputiti specijalistu jer svaki stomatolog posjeduje različitu razinu sposobnosti. Prema mišljenju autora, nove tehnologije omogućuju stomatolozima pristup sve većem broju umjerenih slučajeva. Ako kanal možemo pratiti cijelom duljinom tankim čeličnim intrakanalnim instrumentom, onda bi ga teorijski trebalo biti moguće proširiti i očistiti, na primjer, sustavom strojnih intrakanalnih instrumenata. U tom smislu "Američka udruga endodonata" (AAE) osmislila je "Obrazac za procjenu složenosti slučaja" i uz to "Smjernice" kao pomoć stomatologu pri odabiru slučajeva koje će liječiti, a koje uputiti specijalistu. Zaključno možemo reći da je priručnik praktičan i edukativan za svakog liječnika stomatologa kao i za studente stomatologije te donosi jednostavna rješenja u kliničkoj praksi.

Endodontics - principles and practice, 4th Edition

Mahmoud Torabinejad i Richard E. Walton

► Prof.dr.sc. Ivica Anić *

Djetatnici Zavoda za endodontiju i restaurativnu stomatologiju preveli su četvrto izdanje knjige "Endodonticija – načela i praksa" autora M. Torabinejada i R.E. Waltona. U stvaranju knjige osim urednika sudjelovalo je i 28 priznatih stručnjaka s područja endodontije, uglavnom iz SAD-a, ali i iz Brazila, Australije, Irske, Islanda. Knjiga sadrži 23 poglavlja i dva dodatka. Moderno je koncipirana i vrlo lagana za čitanje. Sadrži brojne crno bijele fotografije i fotografije u boji. Nakon povoljnih recenzija naših uvažanih stručnjaka, prijevod smo poslali na ocjenu Sveučilištu u Zagrebu koje je odobrilo da knjiga bude Sveučilišni udžbenik.

Veliko mi je zadovoljstvo predstaviti prvi takav udžbenik na hrvatskom jeziku. Stara dobra endodonticija koju su napisali prof. Njemirovskij i suradnici je odavno umirovljena i tijekom tog razdoblja nismo imali udžbenik na hrvatskom jeziku. Odmah bih želio naglasiti da to ne znači da studenti nisu imali od kuda učiti jer postoje brojni udžbenici na engleskom jeziku, a isti (ali ranije izdanje i pisan na izvornom engleskom jeziku) udžbenik je, tijekom proteklih godina, bio i standardni udžbenik endodonticije. Osobno smatram da svaki student mora moći učiti iz udžbenika na engleskom jeziku. Osim toga sva relevantna stomatološka znanstvena i stručna literatura je pisana na engleskom jeziku i ne postoji zemlja koja ima dovoljno sredstava da sve to prevede na materinji jezik.

Nezamislivo je da današnji doktor dentalne medicine ne vlada dovoljno dobro engleskim jezikom. Navest ću jednu zgodu. Prije desetak godina sam bio na studijskom boravku u Amsterdamu na ACTA-i pod mentorstvom prof.dr. P. Wesselinka. Vidio sam da nemaju knjige na svom jeziku, a na moje pitanje su mi odgovorili da su oni premali i presiromašni da bi pisali svoju knjigu kada već postoje tako dobre knjige na engleskom. Osim toga i cijela specijalizacija i postdiploma su se odvijali na engleskom jeziku. Trebam li naglasiti da se radi o jednoj od najbogatijih demokratskih zemalja Europe sa BND od 31.000 USD po stanovniku i oko šesnaest milijuna stanovnika.

Ipak, budući mi zahtijevamo da literatura bude na hrvatskom jeziku, konačno imamo zadovoljen i taj uvjet. Dobra strana je što smo uspjeli usuglasiti stavove oko nekih prijevoda riječi pa sada svi rabimo istu terminologiju. Za neke riječi nismo inzistirali u pronalaženju hrvatskih istoznačnica jer ih nema ili su toliko opisne da ih je tehnički nemoguće primijeniti. Najviše vremena smo i potrošili na dogovor oko toga kako ćemo izgovarati neke pojmove. Knjiga opisuje temeljna znanja o zaštiti zubne pulpe, mikrobiologiji pulpe i periapeksa te postavljanju dijagnoze i plana terapije. Opisana je lokalna anestezija, postupak kod ozljeda zubi, endodontska radiologija, anatomija te mogućnost izolacije radnog polja. Sa dovoljno pojedinosti su opisani instrumenti te tehnike za čišćenje i oblikovanje korijenskog kanala kao i materijali i tehnike punjenja. Opisan je tretman fraktura kao i kirurška obrada endodontskog i periradikularnog prostora. Sva poglavlja sadrže dovoljno detalja za studente dentalne medicine i daje im dovoljno znanja, ne samo za završni ispit,

već i za primjeren rad u kliničkoj praksi. S druge strane, to znači da ta knjiga nije niti blizu dovoljna za specijalizante ili stomatologe koji žele dublja znanja iz područja endodonticije. Treba naglasiti da je to prijevod djela i da se on ne smije mijenjati čak i a kao nismo suglasni sa svime što piše. Da, bilo je dijelova s kojim nismo suglasni, ili to radimo na drugačiji način. Budući je ovo četvrto izdanje, neke stvari su zastarjele, a nisu promijenjene te ne zadovoljavaju današnja mjerila, ali prevoditelji nisu smjeli mijenjati izvorni teksta. Toga su svjesni svi naši djelatnici koji su sudjelovali u prijevodu, ali to je tako sa svim, a ne samo s ovom udžbenikom. Na neke stvari Europljani i Amerikanci ne gledaju isto. I na to će studenti biti upozoreni tijekom predavanja, seminara i vježbi da bi se izbjegli nesporazumi. Naravno to traži i da studenti zaista studiraju i aktivno sudjeluju u radu, a ne samo da čekaju da im se nešto "ulije" u glavu ma što to bilo.

Uz udžbenik i napore djelatnika i studenata, siguran sam u još kvalitetniju i uspješniju endodonticiju naših budućih, ali i sadašnjih doktora dentalne medicine. Napominjem da su i brojni stomatolozi iz okolnih zemalja već izrazili želju da imaju jednu takvu knjigu na hrvatskom jeziku.